

M A N R E S A

LLUM
2001

PREGÓ 16 de febrer

Agència de Mitjàs

MISTERIOSA
...
LLUM
...
MISTERI
...

Il·lustríssim senyor alcalde, autoritats, senyores i senyors:

Que en una època en què la tecnologia, la ciència i el racionalisme dominen el món, Manresa segueixi celebrant amb fe i entusiasme uns fets que la història, la tradició i la fe situen a la baixa Edat Mitjana no deixa de ser la mostra d'un poble fidel, amant i responsable de les seves tradicions i dels fets misteriosos, que enalteix i ennobleix l'esperit dels manresans. Els catalans som gent de tradició; per això tenim sempre present la nostra història i Manresa, amb les Festes de la Llum, ens demostra que l'esperit dels catalans segueix viu i esperançat en el seu futur.

Les Festes de la Llum són per mi una estampa vivent, un record de la meva infantesa, de quan la meva mare, perdudament enamorada de Manresa, ens ensenyava a mi i als meus germans els goigs de la Llum i ens els feia cantar inexcusablement, en aquelles dates assenyalades, oferint-nos seguidament la dolcesa d'unues ametlles molt grans i granelludes que amb prou feines ens cabien a la boca.

La imaginació desbordada d'infant em feia veure cada any, des del terrat de la casa on vivíem a la carretera de Vic, com des de la Muntanya de Montserrat, que teníem enfront, brillava un raig de llum que segur devia arribar a Manresa on es repartia per damunt de tota la Ciutat, en no trobar el seu destí a l'església

del Carme derruïda en temps de fosc i de guerra. És per això que quan d'adult vaig saber s'havia obert novament al culte vaig sentir renéixer dintre meu l'esperança que el missatge "d'aquella Llum resplendent, tan gentil, tan clara i pura..." es renovava en l'esperit de tots els manresans.

No és la meva intenció explicar totes les vicissituds històriques que detallen la construcció de la sèquia, el transvassament del riu Llobregat i el Misteri de la Llum, ja que els historiadors de casa nostra i molts dels pregoners que m'han precedit ho han exposat amb molt detall i major coneixença. Únicament voldria fer referència a una constant de la història, perquè si bé el món i les seves circumstàncies han evolucionat de forma realment significativa des d'aquells temps llunyans de l'Edat Mitjana, els homes i les seves circumstàncies segueixen discutint i enfrontant-se per causes similars.

El transvassament del Llobregat cap a Manresa per abastir les necessitats bàsiques dels seus ciutadans va revoltar les autoritats, eclesiàstiques a l'època, i les poblacions afectades per les suposades lesions als seus béns, sense contemplar el que pot ser un recurs natural més ben distribuït i utilitzat. En els nostres temps on impera el criteri de la solidaritat i la globalització, es produeixen fets similars amb reaccions paral·leles a les de la gent de l'Edat Mitjana, això sí, sense accions

punitives com és ara l'excomunió (que per altra banda segur que en els nostres temps no tindrien el mateix impacte en cap sentit).

El que sí que és cert per mi és el fet que "Aquella Llum resplendent" no solament va ser un missatge de l'Altíssim per a la pau espiritual dels manresans sinó que va il·luminar els manresans i els va donar la força moral i espiritual per afrontar el futur escrivint una de les pàgines més fecundes de la història de la Catalunya moderna.

No m'entretindré tampoc a descriure les grans gestes dels manresans, cosa que per altra part ja han fet els nostres historiadors, però sí que vull aprofundir en un aspecte de la vida cultural de Manresa que, a principis del segle XX, en el si d'una societat industrial i progressista, va constituir una iniciativa que ha marcat la vida de molts manresans i ha portat un missatge cultural i social per tot Catalunya.

En aquesta Casa Consistorial, el 6 d'octubre de 1901, membres d'entitats locals i un nombrós grup d'entusiastes, impulsats pel Mestre Estanislau Casas, van constituir l'Orfeó Manresà "per tal de difondre i consolidar la Llengua Catalana mitjançant el llenguatge universal de la música, a través del Cant Coral". Es va nomenar president de l'Orfeó el Sr. Josep Jordana, director el mestre Estanislau Casas i el Sr. Antoni Girbau com a sots-director i

aquell mateix dia es van inscriure 75 cantaires.

Després de la fundació de l'Orfeó Català el 1891, van ser moltes les iniciatives encaminades a constituir nous Orfeons per tot Catalunya. Aquesta iniciativa, sorgida de l'impuls que Clavé va donar al cant coral, va estimular una nova societat catalana que veia posada al seu abast la possibilitat de conèixer, interpretar i gaudir la música, sense cap tipus de barrera cultural i social, fins i tot sense tenir coneixements bàsics de les tècniques del llenguatge musical.

Ràpidament les inquietuds culturals dels manresans es van consolidar en la creació de l'Orfeó Manresà. Des d'aleshores la flama de l'Orfeó es manté encesa, tot i que en una època tenebrosa va quedar en brases, que van permetre un nou abrandament d'aquella flama mai extingida i és per això que avui podem iniciar les celebracions del primer centenari del nostre Orfeó.

Dic nostre perquè penso que aquesta és una institució que pertany a tots els manresans i molts dels que avui són responsables de la vida cultural de la nostra ciutat s'han relacionat d'alguna manera amb l'orfeó, ja sigui cantant o organitzant tot tipus d'actes i celebracions conjuntament.

La meva relació amb l'Orfeó Manresà, i sobretot l'estima i l'admiració que li tinc, forma part fonamental de la meva infància a Manresa, ja

que el meu pare en va ser el president des del 17 de febrer del 1935 fins a l'any 1947.

Aquest període amb la guerra civil entremig i una postguerra amb unes enormes restriccions a tot tipus de manifestacions culturals va marcar profundament l'esperit nacionalista dels manresans i, especialment, dels amants de la música en tots els actes i celebracions.

Penso que difícilment es pot conèixer la gran transformació cultural de Manresa en el segle XX sense tenir en compte una institució que li ha donat caràcter i que ha presidit la majoria dels actes socials, polítics i culturals que s'han dut a terme al llarg de 100 anys, a més de promoure tota classe d'activitats encaminades a la formació i projecció social i cultural de la societat manresana arreu de Catalunya, així com a la resta d'Europa.

És per tot això que, amb motiu del centenari d'una institució tan emblemàtica i profundament arrelada a la cultura i a les tradicions de la Manresa moderna, he cregut que mereixia la pena de dedicar el prego a l'Orfeó Manresà.

No em referiré als últims 50 anys de l'institució per recents i viscuts per molts dels que són aquí, sinó que voldria fer referència a l'època apassionada i romàntica de la renaixença que va despertar l'entusiasme i el sentit patriòtic de molts catalans que, a través del moviment

coral català, van trobar la manera de sentir-se més catalans, més cultes i més capaços de de la música.

Després de la seva fundació, l'Orfeó comença a treballar intensament en un humil estatge al carrer d'Urgell, oferint la seva primera actuació el novembre de 1902 al Santuari de la Mare de Déu de la Salut, de Viladordis. Ja l'any 1903 en un solemne concert al Conservatori i pel damunt dels seus cants va voleiar la senyera, que en un acte solemníssim havia estat beneïda el matí a la seu basílica. En aquest concert, Àngel Guimerà va obsequiar a l'Orfeó amb la lletra d'un himne que va ser musicat pel mestre Casas i es va estrenar l'any 1905. Àngel Guimerà va ser nomenat soci d'honor de l'entitat.

Dissortadament l'any 1905 el seu director i fundador va morir deixant orfe l'Orfeó; però va reprendre ràpidament l'activitat de la mà del Mestre Jovés qui feu traslladar la seu de l'entitat al carrer Sobrerroca, iniciant una florent etapa d'activitat artística amb la participació en totes les festes de caràcter cultural de la Ciutat. Amb més d'un centenar de cantaires, el 1908 el Mestre Joaquim Pecanins, deixeble de Lamote de Grignon, va assumir la direcció de l'Orfeó donant-li una gran dimensió artística que el va portar a assolir un extraordinari prestigi arreu de Catalunya. Lamote de Grignon va ser nomenat el 1909 mestre honorari de l'Orfeó Manresà.

Fou en aquella època en què l'Orfeó, a més de les seves activitats de Cant Coral, començà altres menes d'activitats artístiques, situant-se com a vèrtex de la vida musical i artística de la ciutat. L'any 1910 l'Orfeó inicià una publicació mensual que amb el títol de "Cròniques" era un vehicle d'informació i de relació per a tots els cantaires i seguidors de l'entitat. També serví per estimular l'interès dels ciutadans per les activitats que l'Orfeó, per mitjà de la seva secció denominada "Hores d'Art", organitzava durant l'any per donar a conèixer noves obres, autors i intèrprets. Pecanins va introduir en aquella època la dansa rítmica del sistema Dolcroze i, juntament amb Joan Llongueres, van constituir una secció d'aquesta especialitat en el propi Orfeó.

L'abril de 1914 i en un extraordinari concert al Palau de la Música Catalana va donar a conèixer l'obra "Captant" del Mestre Nicolau que, juntament amb la "Mort de l'Escolà" que l'Orfeó Manresà ja havia interpretat anteriorment, formen part de les obres de més calat artístic de les que composà Nicolau.

El 1918 i per iniciativa de l'Orfeó es va celebrar en aquest saló de sessions la primera Assemblea dels Orfeons de Catalunya, que al llarg de la història ha esdevingut el que avui és la Federació d'Entitats Corals catalanes i que agrupa més de 450 entitats corals de tot Catalunya.

El Mestre Miquel Blanch s'encarregà de la direcció de l'Orfeó Manresà el 1921 i novament donà un fort impuls a les activitats de l'Orfeó, que l'any 1927 celebrà les seves noces d'argent interpretant la Missa del Papa Marcel de Palestrina a la Basílica de la Seu i l'Oda a Santa Cecília de Haendel al Teatre Gran Kursal.

Quan l'any 1935, el meu pare, Francesc Busquets, va ocupar la presidència de l'Orfeó, la vida musical i artística de Manresa era molt intensa sempre de la mà de l'Orfeó i així coneixem que, entre altres activitats, "Hores d'Art" organitzà un concert commemoratiu del 250è aniversari del naixement de J.S.Bach de qui l'any 2000 tot el món ha commemorat el 250è aniversari de la seva mort.

Amb una gran activitat de concerts de l'Orfeó, recitals de lieder, concerts instrumentals, van transcórrer els anys 1935 i 36 fins que la guerra civil va interrompre la normalitat. Les activitats de l'Orfeó Manresà van quedar suspeses amb l'assassinat del mestre Blanc el dia 11 de setembre del 36 i el tancament de l'estatge social, quedant dispersats els cantaires i directius de l'Orfeó que patí, a més, una forta repressió i persecució. Fins l'any 1941 no es reiniciaria de forma molt precària la vida musical de Manresa i la de l'Orfeó quan el mestre Agustí Coll, successor del mestre Blanc, va prendre la batuta per dirigir la "Sección Coral Mixta" del Conservatori Municipal de Música de Manresa. Sota aquest nom

s'aplegaren la majoria dels cantaires de l'Orfeó, ja que no era permès utilitzar el nom d'Orfeó Manresà per prohibició expressa dels qui governaven en aquell moment.

Amb aquest nom es van reempendre les activitats corals de l'Orfeó, així com l'organització de tota classe de concerts i recitals que van permetre normalitzar la vida cultural manresana. No fou fins als anys 1947/48 que va ser possible utilitzar públicament el nom d'Orfeó Manresà, si bé a casa nostra sempre es va parlar de l'Orfeó i no de la "Sección Coral Mixta".

Vull recordar que en aquella època els concerts se celebraven a la "Sala de Actos del Grupo Escolar Generalísimo Franco", originàriament denominat Grup Escolar Renaixença, i es allí on els diumenges a la tarda, habillats amb els nostres vestits més festius, anàvem a sentir els concerts d'artistes que posteriorment van tenir gran fama i prestigi, com la Sra. Victòria dels Àngels; el trio amb els Srs. Buquet, Trota i la Sra. Maria Canela; la Sra. Rosa M. Kucharski; El duo de violí i piano Sr. Macià i Sra. Carbonell, etc.

Aquests concerts, junt amb els de l'Orfeó (o Sección Coral Mixta), foren les primeres experiències de música en viu de la meua vida, que tant han influït en la meua vocació pel món de la música.

En els documents de les cròniques de l'Orfeó no es mencionen mai les activitats que els cantaires de l'Orfeó van dur a terme sota la direcció del mestre Coll amb la denominació de "Sección Coral Mixta", ja que per les raons exposades no podien manifestar-se públicament com a activitats de l'Orfeó Manresà. Considero de justícia per a tots els qui van mantenir viva la flama de l'Orfeó amb un nom forçadament canviat, amb els inconvenients i riscos que això comportava, reivindicar com a fet natural la inscripció d'aquestes activitats en els anals del propi Orfeó, ja que aquest ferment fou el que va permetre que fos possible, en el seu moment, tornar a fer reviure l'Orfeó amb el seu nom propi.

A la documentació que ens va llegar el meu pare queda constància de què l'últim concert de l'Orfeó abans de la guerra va fer-se el dia 21 de juny de 1936 a les sis de la tarda i que de l'any 1941 fins a l'any 1947 l'Orfeó va celebrar més d'una trentena d'actuacions, tant a Manresa com a la resta de Catalunya i en alguns casos per les "Fiestas de la Misteriosa Luz".

El 1948, la vigília de les Festes de la Llum, va reparèixer com a Orfeó Manresà i el 12 de juny d'aquell any es va celebrar un concert al Teatre Conservatori d'homenatge al mestre Miquel Blanch. A partir d'aquell moment les activitats de l'Orfeó es van reemprendre cada vegada amb més normalitat, organitzant actes

i concerts a diferents llocs de Catalunya, a més de Manresa.

Només voldria acabar la molt resumida història dels primers 50 anys de l'Orfeó, mencionant que el mestre Coll continuà dirigint-lo durant més de 28 anys, portant-lo arreu del món amb grans èxits i elevat prestigi.

Fa més o menys 50 anys que no visc a Manresa, però mai he deixat de sentir-me manresà i d'interessar-me per la vida de la meua ciutat, especialment per la seva vida cultural. És per això que no voldria acabar aquest prego' sense fer esment d'un dels aconteixements culturals més recents i del que em sento molt orgullós com a manresà. La inauguració de l'edifici que acollirà l'exposició permanent de l'obra, la biblioteca i l'arxiu personal del Sr. Josep Mestres Cabanes, de qui sóc un fervent admirador com a pintor, gran mestre de perspectiva i escenògraf universal, creador de les escenografies que més nom han donat al món de l'òpera del nostre país. Em va cabre l'honor de participar en l'acte d'homenatge que se li va oferir al Gran Teatre del Liceu amb motiu dels seus 90 anys, organitzant una exposició de les seves obres més representatives i una reposició de l'escenografia de l'òpera "Els Mestres Cantaires de Nuremberg" de Richard Wagner.

Aquella Llum Resplendent que va planar sobre Manresa el 1345 és evident que va fertilitzar

en l'esperit dels manresans forjant uns ciutadans cultes, emprenedors i entusiastes que han fet de Manresa el vertader cor batent de tot Catalunya amb iniciatives i gestes que marquen la nostra història.

Moltes gràcies!

Josep M. Busquets i Galera
nascut a Manresa l'any 1934